

Rojstna hiša Franceta Kidriča

Skupščina občine Šmarje pri Jelšah je 25. aprila 1976 razglasila Kidričevo domačijo na Knežcu št. 2 pri Rogaški Slatini za kulturni spomenik. Dokumentarno gradivo, ki bo razporejeno v tej hiši, naj bi spominjalo tako na Borisa kakor na Franceta Kidriča. Ta, »drugi dom«, zlasti pa rod Franceta Kidriča je podrobno opisal in ilustriral Jan-ko Orožen v Celjskem zborniku 1958, str. 84—97.

To je lepo in prav. Vendar bi bilo treba vzporedno s tem poskrbeti tudi za Kidričevo rojstno hišo, Ratanska vas 2 (stara tablica na zgradbi). Ta hiša ni le prvi in pravi dom Franceta Kidriča; v njej in v zraven spadajočem gospodarskem poslopju se je ohranilo nekaj predmetov iz časov Kidričeve mladosti, razen tega pa je stavba kot celota primerek doma malega južno-haloškega kmeta in kot taka narodnokulturna dragocenost celo v širši, sicer povsem zmodernizirani okolici Rogaške Slatine.

Hiša leži v precej zarasli kotanjadi dolini, severovzhodno od središča Rogaške Slatine oz. jugozahodno od gostišča Bellevue, ki se ji po domače reče *Poldetov graben* (po prejšnjem lastniku Leopoldu Pelku, poročenem s Francetovo sestro Ano), hiša sama pa ima vzdevek *pri Pavluši*; ime *Pavliirševo*, kot ga navaja J. Orožen, bo tiskovna pomota. Hiša z vzdolžno osjo vzhod-zahod je potisnjena malo v breg. Zahodno od nje, na vrhu slemen, stoji gospodarsko poslopje, ki kot kozolec vključuje še senik, skedenj, klonico, klet in prešo; vendar že razpada. Do nedavnega je stal na jugovzhodni strani hiše tudi lesen hlev.

Jedro hiše je razmeroma staro. Temelj je kamnit, stene so iz brun in ometane, streha na čop je krita s slamo, dimnik lesen. Porazdelitev prostorov je klasična. Glavna vrata držijo v črno kuhinjo (4×2); na desno od nje je hiša (4×4), na levo kamra (2×4). Kašča (3×4) je levo od kamre in ima svoj vhod. Skrajni levi (zahodni del) zgradbe tvori lesena lopa (3×4). K severni steni hiše je bil po prvi svetovni vojni dodan prizidek (4×3) z rhodom iz hiše.

Od jugovzhoda (pred 1958)

Od jugozahoda (1976)

Od severozahoda (1976)

Takrat so povečali tudi okna in položili (bil) gank z ogradjem za sušenje koruze. V lesen pod. Pod vzhodnim delom ostrešja je hiši ni vode ne elektrike. Poslopje ima v

celoti približno naslednje mere: dolžina 15 m, širina 4 m oz. ob upoštevanju prizidka 7 m.

Kidričeva rojstna hiša je v zelo slabem stanju: temelj razpada, stene se vesijo, streha na več mestih kaže rebra in zamaka. Če ne bo skorajšnje pomoči, bo z njo ob prvem večjem snegu ali viharju konec. Fotografije izpred 1958 (iz članka J. Orožna) oz. iz 1976 (fotogr. U. Terinelli) naj bodo v potrditev povedanega.

Stane Suhadolnik
SAZU v Ljubljani

Organizacija in delo poljske slavistike

Biuletyn slawistyczny. Polska akademia nauk — Zakład słowianoznawstwa. Varšava 1976, 153 str.

V času, ko po svetu in pri nas skoraj mrzlično iščemo nove, bolj ustrezne in učinkovite poti in metode za izobraževanje in vzgojo mladine na vseh stopnjah, je pričujoči poljski bilten (razmnožen v 300 izvodih na ciklostil) še posebno dobrodošel. Čeprav je v njem dana podoba znanstveno-raziskovalnega in pedagoškega delovanja samo za eno predmetno področje na ravni akademije znanosti, univerz in višjih pedagoških šol, je mogoče iz biltena razbrati tudi širše informacije o znanstvenem, prosvetnem in kulturnem stanju na Poljskem. Ker gre za državo s približno 36 milijoni prebivalcev, je tuintam mogoča primerjava s Slovenijo v razmerju 20:1. Seveda se moramo tudi zavedati razmeroma velike nacionalne in jezikovne homogenosti na Poljskem, njihove bogate univerzitetne, splošnokulturne in jezikovno-literarne tradicije, a ne nazadnje njihovega zgodovinskega in današnjega položaja.

Takoj na začetku si moramo priti na jasno glede nekaterih poljskih terminov, ki so v okviru poljskega akademijskega in univerzitetnega življenja pomensko čisti in utrjeni, pri nas pa jim včasih težko najdemo ustrezni ekvivalent. Že izraz *slawistyczny* na Poljskem ne vključuje polonistike; v zadnjem času se iz pojma *slawistyka* izloča tudi rusistika (prim. npr. Wydział Rusycystyki i Slawistyki Uniwersytetu Warszawskiego — Fakulteta za rusistiko in slavistiko varšavske univerze); pri nas je do nedavnega veljal vsakdo, ki se je ukvarjal z enim od slovanskih jezikov (ali literatur) za slavista (če na neki šoli nimajo učitelja

ali profesorja slovenščine, navadno pravijo, da nimajo *slavista*, Poljaki pa bi v analognem primeru uporabljali izraz *polonist*), čeprav postaja zaradi uvajanja enopredmetne študijske skupine za slovenščino tudi pri nas termin *slovenist* čedalje pogostejši. Zaradi povedanega pričujoči bilten ne obravnava polonističnih ustanov in njihove problematike, s tem pa ni rečeno, da ne nastopajo isti raziskovalci kot polonisti in slavisti.

Slušatelje na univerzah in pedagoških akademijah delijo v »stacionarne« (stacjonarny), »zaočne« (zaoczny) in večerne (wieczorowy); pri nas so prvi *redni*, drugi in tretji pa so združeni v umikajočem se izrazu *izredni* in v novejšem (po visokošolskem zakonu) študiju *ob delu*. Poljskemu in ruskemu »zaočnemu« študiju bi ustrežal naš študij »na daljavo« ali *dopisni* študij, medtem ko »večerniki« obiskujejo predavanja in vaje, so torej »na oreh«, čeprav samo zvečer.

Fakultete, ki imajo na Poljskem v svojem sestavu slavistiko (z rusistiko), imajo tri različna »imena«; največ je *filoloških* fakultet (univerze v Krakovu, Wrocławu, Poznaniu, Lodžu); *humanistične* fakultete imajo »mlajše« univerze v Gdansk, Lublinu in Katowicah; najbolj so (verjetno zaradi množičnosti) predmetno razdrobljene fakultete v okviru varšavske univerze, kjer obstaja samostojna fakulteta za *rusistiko in slavistiko* (s skupno okrog 1400 slušatelji). Zanimivo je, da kljub zakoreninjeni univerzitetni tradiciji jezikoslovni predmeti na Poljskem nikjer niso več v sestavu filozofskih fakultet.

Na poljskih univerzah (in na višji pedagoški šoli v Krakovu in Opolu) obstajajo organizacijske enote z znanstvenimi in pedagoškimi nalogami, ki jih imenujejo *instytut*; ta se navadno deli v *zakłady* (poljski termin *zakład* bi najustrezneje prevedli z *oddelek*), ti pa imajo velikokrat še *delavnice* (pracownia) za znanstveno raziskovanje večjih ali manjših tematskih področij. Manj institucionalizirane so t. i. *delovne skupine* (zespół), ki so lahko tudi meddisciplinarne. Tako je npr. na varšavski fakulteti za rusistiko in slavistiko Inštitut za slovansko filologijo (Instytut Filologii Słowiańskiej), ki se deli na tri oddelke (*zakłady*): *Zakład Filologii Bułgarskiej*, *Zakład Filologii Czesko-słowackiej*, *Zakład Filologii Serbsko-chorwackiej*. Tu sta formirani tudi dve delovni skupini (*zespoły*): Međinstitutska raziskovalna skupi-